

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Rvssia sive Moscovia

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

RVSSIA SIVE MOSCOVIA.

134

Regio.
Nomina.
Erymon. Mos-
covie.
Situs.

Russia, quæ etiam *Rexolania* dicitur, gemina est, *Nigra & Alba*. Illa Poloniæ contermina est; hæc Moscoviæ pars. Porro *Moscovia* a Moscho amne haud dubie sic dicta, qui & Regiæ urbi, quam interfluit, suum quoque nomen indidit. Ejus imperium longe lateque extenditur, ac Mari glaciali a Septentrione terminatur, ab Oriente Tartaros, a Meridie Turcas & Polonos, ab Occidente vero Livones & Sueciæ regem vicinos habet. Quo omni tractu amplæ ditiones continentur; itaque Moschoviæ Dux hoc titulo fere utitur: *Magnus Dominus Basilius, Dei gratia Imperator ac Dominator totius Russiae, nec non magnus Dux Wolodimiria, Moscovie, Novogrodia magna, Piskovia, Smolenskie, Thiveria, Jugaria, Permia, Vuathkie, Bulgaria, etc. Dominator & magnus Princeps Novogrodia inferioris terræ, Czernigovia, Reçanna, Wolochdia, Rjovia, Bielloia, Rostovia, Jaroslavia, Poloczkie, Biellozerie, Udoria, Obdoria, Condimiaque, &c.* Immoderata in Moscovia & aspera Aëris temperies, adeo tamen salubris, ut ibi ultra Tanais fontes Septentrionem & Orientem versus nulla unquam pestis sæviat, etsi morbum haud dissimilem habeant quem *Coldorem* vocant, qui intestina & caput adeo infestat, ut paucis diebus pereant. Regio in universum neque Vitem neque Oleam, neque paullo suavioris Pomi frugiferam arborem præter Melopepones & Cerasa producit: quum teneriora quæque gelidissimis Boreæ flatibus exurentur: campi tamen Triticum, Siliginis, Milii, Panicique, & omnis generis Leguminum fegetes ferunt, sed certa mæsis in Cera & Melle conficitur. Silva hic Hercynia immanibus Feras plena. Ea in parte quæ vergit ad Prusiam Vri ingentes & ferocissimi Taurorum speciei reperiuntur, quos *Bilon* vocant. Itemque Alces cervina effigie, & cum carnea proboscide altisque cruribus, & nullo suffraginam flexu, *Iskka* Moschovitis, a Germanis vero *Helenis* appellati. Præterea Vrsi inusitatae magnitudinis & prægrandes Lupi atro colore formidabiles. Venatio atque etiam Avium captura nusquam gentium felicior. Nam venaticis Cambus & plagis omnis generis Feras capiunt, & Asturibus atque Falconibus, quos mirificor regio Pecora præbet, non modo Phasianos & Anates, sed Cygnos & Grues confectantur. Cæterum *Russia* sive *Moscovie* regiones amplissimæ sunt. Ejus omnia, Civitates, Opida, Arces, Pagi, Silvæ, agri, lacus, flumina, unius Principis, quem Incolæ magnum *Czar*, id est Regem seu Imperatorem vocant, imperio & numi subsunt, & quidquid singula commodi ferunt, in unius Principis fiscum congerunt. Duces ac Comites, qui dominium utile in bonis feudalibus liberum possideant, & ad hæredes eadem transmittant, nulli sunt. Ad dicit quidem pagos & agros nonnullis, sed rusticorum operis nihilominus utitur, & rursus cum libet admittit adeo ut absolutum in subditos omnium rerum imperium habeat, & vicissim tanquam Deus a subditis colatur, eique obedientia omnibus in rebus, absque ulla recusatione præstetur. Caput totius Regni & Metropolis est urbs *Moscovia* vulgo *Moskva*, tū situ suo oportuna, qui regionis medius esse existimatur; tum insigni fluminum frequentia celebris, & domorum amplitudine numeroque & munitissima arcis robore. Oblongo enim ædificiorum tractu secundum Moschi fluminis ripam ad spatium quinque milliarium extenditur. Domus in universum sunt lignæ, distinctæ in triclinia, coquinas & cubilia, numerus earum fertur esse supra 41500. Hæ

Celi temperies.

Soli fertilitas.

Animalium va-
rietas.

Imperium.

Urbs.

RVSSIA SIVE MOSCOVIA.

Hæ fere omnes & ad usum Olerum, & ad voluptatem privatos habent hortos. Singulæ regiones singula habent facella. Arces præterea duas habet quarum una *Kitaigorod*, alter *Bolsigorod* appellatur, quas hinc Moschus, illinc Neglinna alluunt. Porro in universa hac Ruffiæ parte sunt plures alii tractus, *Volodimria* Ducatus, cujus titulum magnus Dux sibi vendicat, nomen habet ab urbe primaria, sita in ripis Clefinae amnis, qui in Volgam evolvitur. Provinciæ autem hujus ager adeo fertilis est, ut ex uno Tritici modio sæpe viginti modii proveniant. *Novogrodia* inferior illi pactione, agrorum fecunditate nihilo cedit. Urbem habet ligneam, dictam communi cum uniuerso Ducatu nomine *Novogrod*, sitam ad Volgæ & Occæ confluentes. Hæc summam semper obtinuit dignitatem propter incredibilem ædificiorum numerum, latissimique & piscosi lacum oportunitatem, & vetustissimi ac venerabilis apud illam gentem Templi famam, quod ante quingentos pæge annos Byzantium Cæsarem æmulatione, S. Sophiae dicatum fuit. Arx hoc loco memorabilis, summa impensis a Basilio Duce ex lapide in scopulo exstructa. Distat omnino urbs a Moschovia c milliaribus Polonicis, ad Rigam vero proximum littoris portum, paulo minus quingentorum milliarium iter est. *Rhezon* Provincia est inter Occam fluvium & Tanaim, Tritici, Mellis, Piscium, Avium fertilissima: urbes habet ligneas, *Rhezon* ad ripam Occæ sitam, & *Cosiram*, & *Collugam*, & *Tullam*, juxta quam Tanais fontes conspiciuntur. *Worotimensis* ducatus tribus a Colluga miliaribus Civitatem habet & castrum ejusdem nominis. *Seraria*, Ducatus est ingens & rebus omnibus adfluens, vastos habet & desertos campos: Opida complura, inter quæ præcipua hæc sunt *Stroudub*, *Novogrod Sievierski* & *CZernigow*. Silvæ Hermellis, Aspreolis & Martibus abundant, Mellis quoque copiam ingentem ex Apibus subministrant. Gens propter assidua cum Tartaris bella armis adsueta est & manu prompta. *Smolenski* Ducatus ad Borysthenem situs urbem habet cognominem, quam parte una Borysthenes alluit, parte altera cingunt altæ fossarum indagine acutis supitibus armatae. Sunt & Ducatus Provinciæque *Mosaiskia*, *Bielskia*, *Rschovia*, *Tweria*, *Pskovia*, *Vodzka*, *Corrella*, *Bieleziuro*, *Wolochda*, *Vstuga*, *Jaroslavia*, *Rostow*, *Dwina*, *Suslali*, *Wiathka*, *Permia*, *Sibior*, *Jugra*, *Petzora*, & *Novogrodia magna*, quam illi vocant *Novogrod Wielki*, in qua urbs ejusdem nominis amplissima, ipsam Romam magnitudine superans. *Petzora* nomen habet a fluvio quem utrimque montes & invixæ rupes muniunt. Sunt & aliæ regiones Magno Duci vestigales ad Septentrionem longo tractu terrarum porrectæ, ut *Obdora*, in qua est idolum *Zolota Baba*, hoc est aurea anus, *Condora*, *Lucomoria*, & *Lappia*. Sunt in Moschovia multi & magni Lacus: *Ibmen* Ruthenis *Imer*, *Ladoga*; Lacus albus incolis *Bieleziuro*. Flumina etiam ampla & multa sunt: *Borysthenes* vulgo *Nieper* & *Nester*, vel cum adjectione litteræ *Dnieper* & *Dnester* appellatur. *Tarusus* is est Ptolemæo qui Herbersteinio est *Rybo*, incolis *Dwina*. *Rha* Ptolemæi nunc *Volga* & *Edel*. *Tanais* Italis *Tana*, accolis *Don*. *Occæ* fluvii caput est in Provincia *Miczenek*. *Montes Riphæos* de quibus *Plin.* lib. 4. cap. 12. Mela etiam lib. 3. Baro ab Herberstein in sua Moschovia scribit, in sola Moscovia videri, qui, quæ perpetuis nivibus & glacie rigeant, transfiri facile non possint. *Hercynia* silva magnam Moschovix partem occupat, ipsaque passim positis ubique ædificiis incolitur, jamque longo labore hominum rario facta, nec

Lacus.
Flumina.

Montes.

Silva.

RUSSIA SIVE MOSCOVIA.

137

non eam sicuti plerique existimant, horridam densissimorum nemorum impenetrabiliūque saltuum faciem ostendit. Habet Moscovia Templā innumera & sumptuosa, ac monasteria valde multa. Gubernationis negotia & iustitiæ administrationem Dux, per duodecim Consiliarios assidue in aula præsentēs obit. In hos, præfecturæ Arcium & Civitatum in toto Moschi imperio distributæ sunt: qui literas & libellos supplices Principi inscriptos accipiunt, ejusdemque nomine respondent. Princeps enim ipse nullas epistolas accipit, nec ullis ad subditos suos, vel alios etiam Principes fere literis manu sua subscribit. Episcopi ex Monachis quorum Monasteria frequentissima in Moschi imperio, omnia tamen ejusdem vestitus & ordinis, (cujus D. Basilium autorem referunt) velut sanctioris vitæ hominibus, deliguntur, & sunt in universo Moschorum imperio undecim, quos *Wladiccas* illi, id est, œconomos & dispensatores sua lingua nominant. Sacerdotes vero & Presbyteros, *Poppo* seu *Archipoppo*. Horum Metropolitā (qui a Constantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur, nunc a solo magno Duce delectus per duos aut tres Episcopos consecratur, ac cum libet Principi remouetur) Mosquæ sedem habet. Huic Metropolitæ subiecti sunt duo Archiepiscopi, alter Novogardiæ magnæ ad Lowtam flu. alter Rostovii. Nec Academiæ vel Collegia in toto Moschi imperio ulla existunt. Religio Moscovitis Græca: quam anno Domini ccc. lxxxvii admiserant. Itaque Sp. Sanctum tertiam sanctæ Trinitatis personam a solo Patre procedere arbitrantur. Sacramentum Eucharistiæ celebrant pane fermentato, calicis usum universo populo concedunt. Nullis sacerdotum suffragiis, nullaque propinquorum aut amicorum pietate juvari mortuorum manes putant, fabulosumque credunt pugatorii locum. Libros sacros suo idiomate legunt, eorumque usum populo non denegant. Ambrosium, Augustinum, Hieronymum atque Gregorium in linguam Illyricam traductos habent, ex his aut etiam ex Chrysostomo, Basilio, Nazianzeno homilias publice pro concione sacerdotes legunt; neque enim oratores cucullatos, (verba sunt Iovii) qui advocato populo concionari & ambitiosè nimis atque subtiliter de divinis disserere soliti sint, admittere fas putant; quoniam rudes imperitorum animos simplici potius doctrina, quam altissimis arcanorum interpretationibus disputationibusque ad sanctiorum morum frugem evadere arbitrantur. Matrimonia contrahunt, Bigamiam concedunt, sed vix legitimum matrimonium esse putant. Adulterium non appellant, nisi quis alterius uxorem habuerit. Gens altuta & fallax, magis servitute quam libertate gaudens. Omnes se Principis servos fatentur. Moscovitæ domi opipare potius quam laute vivunt; namque omnium fere cibariorum genere quæ vel a luxuriosissimis desiderari possunt mensæ eorum & parvo pretio instruantur. Gallinæ siquidem & Anates singulis sæpe argenteolis tenuibus nummis veniunt. Venatione & aucupio uti apud nos nobiliora obsonia parantur. Vino nativo penitus carent: itaque utuntur advectitio, sed in festis convivii duntaxat. Habent & Cerevisiam, quam ætate injectis glaciæ crustis infigidant. Sunt & qui in delitiis habeant succum ex subalteris cerasis expressum, qui perspicui & purpurisantis vini colorem jucundissimum & saporem non ingratum refert. Nobile Linum, & Cannabim in restes, multaque Boum tergora & massas ceræ ingentes, Moscovitæ in omnem Europæ partem mittunt.

Senatores:

Ritus & mores:

Vitæ:

Mercimonia:

S.

Moschovi-

MOSCOVIA.

238

M*oschoritarum* nomen recens est, quanquam de *Moschis* Sarmatarum affinibus Lucanus Poëta in Pharfal. meminerit, et Plinius *Moschos* ad Phafidis fontes supra Euxinum ad Orientem constituat. Horum Regio hac Tabula describitur, quæ cum Descriptione proxima a nobis delineata sit, ea duntaxat hic referemus quæ ibi non attigimus. Regio hæc campestris magna ex parte, et pabuli quidem ferax, sed æstate pluribus in locis admodum palustris. Melle adeo abundat, ut in vastis Silvis, in Ipecubus & excavatis roboribus aliquando toti Mellis montes reperiantur, & Homines Feræque in illos Mellis Lacus improvidi delapsi, ibi immerfi tanquam Mus in pice periclitentur, quod è sequenti narratione è Pauli Iovii Moscovia planius patebit. Is refert, Demetrium Legatum narrare solitum cum multo omnium risu: Agricola[m] quendam querendi Mellis causa in prægrandem cavam arborem superne desiliisse, eumque profundo Mellis gurgite pectore tenuis fuisse haustum, ac biduo vitam solo Melle sustinuisse, cum vox opem implorentis in ea silvarum solitudine ad viatorum aures penetrare nequivisset. Ad extremum vero desperata salute mirabili casu ingentis Vrsæ beneficio, inde extractum evasisse, cum forte ejus Beluæ ad edenda Mella more humano se demittentis, aversos renes manibus comprehendisset, & eam subito timore exterritam ad exiliendum tum tractu ipso, tum multo clamore concitasset. Lini & Cånabis Regio fertilissima est. Nulla Auri Argentive vel ignobilioris Metallum, Ferro excepto apud eos vena, secturaque reperitur, nullumque est tota Regione vel Gemmarum vel pretiosi Lapilli vestigium. Omnis generis feris & Avibus abundat. Capitur quoque Avis subnigra puniceis superciliis, magnitudine Anseris, quæ pulparum sapore Phasianorum superat dignitate, Moscovitica lingua *Tetræo* nuncupata, quæ Plinio *Erythræo* vocatur, Alpibus populis, & maxime Rhetis cognita. Moscoviæ Dux in omnes pariter jus vitæ, necisque possidet, ac Moscoviæ opiniones sui Principis etiam in Religione habet pro lege immutabili. Voluntas namque Principis, voluntas Dei habetur ab omnibus, clavigerque, cubicularius, atque executor voluntatis Divinæ esse existimatur. Atque hac de causa cum Turribus ac Propugnaculis admirabili pulchritudine Italarum Architectorum ingenio constructa est. In subjectis Vrbi campis Capreolorum & Leporum incredibilis multitudo reperitur, quos nemini plagis & Canibus sectari licet, nisi Princeps id ad voluptatem intimis familiaribus vel peregrinis

Soli fertilitas.

Animalium varietas.

Imperium.

Urbes.

MOSCOVIA.

340

reginis Legatis indulserit. Tres ferme Urbis partes duobis alluuntur fluminibus, reliqua vero latissima fossa, atque ea multa aqua ex ipsis amnibus corrivata, præcingitur. Urbis etiam ab adverso latere alio flumine, quod *Lausa* dicitur, munita est, id pariter in Moschum paullo infra Urbem evolvitur. Distat hæc a Cracovia Poloniz Metropoli Milliaribus 320. Eam vero anno 1510Lxxi Tartari Præcopenfes totâ funditus exusserunt magna multitudine, in tam populosa Urbe fumo extinctâ, in ipsa Dominica Ascensionis die. Domus ejus univertim paullo ante illud incendium ad 41500 fuere numerata. Sunt porro in Moscovia præter Metropolim de qua jam diximus, Urbes, duæ quidem Archiepiscopatus, octodecim autem Episcopatus dignitate nobiles. Archiepiscopales sunt *Rostovia* (*Rostov*) & *Novogrodia*. Hæc non multis ante annis totius Moscoviz Caput fuit. Perpetua quasi hyeme & tenebris longissimarum noctium premitur: nam Polum Arcticum ab Horizonte sexaginta quatuor gradus elevatum videt, sex fere gradibus ipsa Moscha ab Equatore remotior, qua Cœli ratione solstitii tempore propter exiguas noctes, continuatis fere Solis ardoribus æstare perhibetur. Episcopales sunt *Corpora*, *Rezania*, *Columna*, *Susdalia*, *Casanum* (*Cazan*) in Volgæ ripa a quo Casaniorum Horda nomen ducit, distat a Volgæ Ostio Caspioque Mari quingentis millibus passuum. *Yolochda*, *Tveria*, *Smolensko*, *Pleskovia*, *Staritia*, *Sloboda*, *Novosarvia*, *Wolodimiria*, quæ urbs quoque Regiz nomen adepta est, eaque ad Ortum Solis ducentis amplius Milliaribus a Moscha distat, eoque sedem Imperii ab strenuis Imperatoribus necessãria ratione translatum fuerunt, ut ex propinquo, quum tam bella continenter cum finitimis gererentur, paratiora præsidia adversus Scytharum irruptiones opponerent. *Mosaysko*, Urbis *S. Nicolai* (*S. Nicolai*) *Sugana*, *Vsting* & *Gargapolia*. Emporia totius Regni celeberrima sunt, *Astrachan* ad Mare Caspium, quo Merces Persarum & Armeniorum deferuntur: & Urbis *S. Nicolai* ad quam Angli & Hollandi navibus commeant, ac Pannos aliasque Merces important, quæ hinc Vologdam transferuntur. Est & supra Casanum centesimo & quinquagesimo milliari ad ingressum annis Suræ *Surcicum* Opidum, a Basilio conditum, ut in ea solitudine Mercatoribus ac Viatoribus, qui de rebus Tartaricis ac ejus inquietæ gentis moribus proximos Finium Præfectos certiores reddunt, certa & tuta mansuetudo cum tabernis Hospitalibus itatuereetur. Sunt & aliæ Urbes ac plurima minorum gentium Opida quæ brevitate studio omittimus. Lætatur Moscovia Fluminibus plurimis, inter ea agmen ducunt *Borysthenes*, cujus fontis Herodoto ignoti, sunt ad pagum Moscoviz *Dniepersko* in silva *Wolkonski*, unde per Lithuaniam & Russiam defluens, Smolensko Opidum & Kioviam præterlabitur: postea circa Chmielnico recipit Fluvium *Bog*, ac tandem in Euxinum Pontum exoneratur: longitudo ejus est plus ccc Milliarium Germanicorum. *Turventus* qui & *Rubo* ac *Dvina*. Hic haud procul a fontibus Borysthenis ortus, ad Rigã Livoniz se in Mare Balticum exonerat. *Rba* qui & *Volga* & *Edel*; ortum habet è Lacu cognomine, qui xxv Milliaribus a Moschovia abest versus Lithuaniam. Hic cornutus errans flexibus, multisque receptis fluminibus, in Mare Caspium Ostiis Lxx influit. *Tanus* vulgo

Flumina.

MOSCOVIA.

vulgo *Don*. Hic a Septentrione ruens magno impetu, Nilo opponitur. Ejus fontes Herodotus ponit in paludibus; Mela & Lucanus in Rhiphæis Montibus. Fuere qui per Mare Caspium eum labi arbitrati sunt, quos etiam sequutus est in sua Periegesi Dionysius. Sed errant: nullus enim fluvius ex Mari Caspio in Mæotim Paludem aut in Pontum Euxinum decurrit. Oritur autem Tanais non in Rhiphæis jugis, sed in silvæ cujusdam ingenti Lacu Iwanowo Iezioro gentili lingua dicto, non longe a Tulla urbe, ex quo etiam Lacu *Scad* annis in Occidentem fluens nascitur. *Occa* qui multa præterlapsus Opida, infra Novogrodiam inferiorem Volgam ingreditur. Moscovitæ Illyrica Lingua, Illyricisque literis utuntur, sicuti & Sclavi, Dalmatæ, Bohemi, Poloni & Lithuani. Ea lingua omnium longe latissima esse perhibetur, nam Constantinopoli Ottomanorum in aula familiaris est. In hac linguam ingens multitudo sacrorum librorum, industria maxime D. Hieronymi & Cyrilli translata est. Anni apud eos nō a Natali Christi, sed ab ipso Mundi initio numerantur, qui non a mēse Januario, sed a Septembri incipiunt. Leges toto Regno habent simplices, summa Principum & justissimorum Hominum æquitate conditas, & propterea populis valde salutares, quoniam eas ullis Causidicorum cavillationibus interpretari atque pervertere non licet. De Furibus, Siciariis & Latronibus supplicium sumunt: quum de maleficiis quæstionem habent, reos multa gelida aqua superne demissa perfundunt, quod intolerandum tormenti genus esse perhibent. Nonnunquam obduratis & contumacibus, ut confessio criminis exprimatur, ligneis cuneolis digitorum ungues convelluntur. Tunicas oblongas Moscovitæ, sine plicis, manicis strictioribus, Hungarorum fere more gestant: Ocreas fere rubeas easque breviores, ut quæ genua non attingant, soleasque ferreis claviculis munitas habent: Ventrem nequaquam sed foemora cingunt: atque adeo pubetenus, quo magis promineat venter, cingulum demittunt.

Ritus & mores.

Vestium.

S ij

Lithua.